

GÖTEBORG

400 ÅR

NÅGRA PLATSER OCH BYGGNADER

Innehållsförteckning

Brunnsparken	3
Börsen.....	4
Carlanderska.....	5
Centralstationen.....	6
Dicksonska Folkbiblioteket	7
Domkyrkan (Gustavi Kyrka)	8
Feskekôrka	9
Gathenhielmska huset	10
Grönsakstorget	11
Götaplatsen.....	12
Göteborgs Kongl. Gymnasium	13
Haga.....	14
Heden.....	15
Hotel Eggers	16
Järntorget.....	17
Klippan	18
Kronhuset	19
Liseberg	20
Masthuggstorget.....	21
Nya Älvsborg	22
Packhusplatsen	23
Skansen Kronan	24
Skansen Kronan	25
Skansen Lejonet	26
Slottsskogen	27
Stenpiren (Skeppsbron).....	28
Tomtehuset	29
Trädgårdsföreningen	30

Brunnsparken

Brunnsparken hette ursprungligen Jernvågsplatsen/Järnvågsplatsen, på grund av en järnvåg som hörde hemma där från 1600-talet. Efter att vågen senare flyttades till vad som idag kallas Järntorget började man i tidigt 1800-tal göra om platsen till en park med mycket träd, och senare även ett brunnshus. Denna omvandling tros ha berott på att man inte längre behövde ytorna till handel och lagring då handelsaktiviteten minskade efter napoleonkrigen. Hälso-brunnen i huset gav parken namnet vi känner igen den vid idag.

Brunnsverksamheten avvecklades efter ungefär 20 år och byttes ut mot ett badhus, som i sin tur även fick stå i ungefär 20 år innan det revs. Några år därefter restes statyn "*Såningskvinnan*", som i folkmun kallas Johanna då statyn invigdes samma dag som Johanna har namnsdag.

Parkens funktion som ett viktigt centrum för kollektivtrafik började i slutet av 1800-talet i samband med de första spårvagnarna dragna av hästar. Idag är Brunnsparken en av Sveriges mest trafikerade knutpunkter för kollektivtrafik, med 250 avgångar per timme när man räknar med både bussar och spårvagnar.

I samband med parkens ombyggnation 2019–2020 hittades tre kanonkulor samt grunden till den gamla järnvågen. Kanonkulorna skulle troligen vägas och säljas, men blev av någon anledning kvar där.

Källor:

Göteborgsposten:

<https://www.gp.se/nyheter/g%C3%B6teborg/brunnsparken-nu-och-d%C3%A5-1.591111>

Göteborgs historia:

<https://goteborgshistoria.com/2018/02/13/goteborg-som-brunnstort-fran-brunnshus-till-johanna/>

Wikipedia: https://sv.wikipedia.org/wiki/Brunnsparken,_G%C3%B6teborg

Börsen

Handel har sedan början varit en central del av Göteborg, givet dess strategiska plats. Här skapades Sveriges första köp- och handelsgille och år 1661 ges de tydliga rättigheter att driva sin handelsverksamhet både på Gustav Adolfs Torg och i Rådhusets nedre våning ifall vädret tryter. Våningen kom att kallas "*Beursen*".

När Börssällskapet sedan skapades år 1781 fick handelsmännen mer inflytande och tillgång till Stora Salen i Rådhuset. Vid tiden uppkom det även initiativ bland stadens köpmän att bygga ett börshus. Efter en lång tid sparande kunde äntligen bygget påbörjas den första juni 1844 av kung Oscar I och den första december invigdes den så kallade "*Börs- och Festivitetsbyggnaden*". Huset består nämligen inte bara utav handel mötesplats utan rymmer även festlokal, restaurang och biljardrum med mera. Stora sammankomster som maskerade och baler har tagit plats i byggnaden och så gott som alla svenska kungligheter har besökt Börsen. Insidan är rikligt dekorerad med stuckaturer och målningar och under sin konstruktion var den vid tiden Sveriges dyraste byggnad.

Sedan 1863 har Börsen använts som mötesplats för kommunfullmäktige och används än idag för detta ändamål. Den har även varit plats för Europeiska rådets toppmöte 2001 med gäster som George W. Bush och Jacques Chirac.

Källor:

[Arkitektur och historia - Börsen - Göteborgs Stad \(goteborg.se\).](#)

[Börsen, Göteborg – Wikipedia](#)

Carlanderska

Grunden för Carlanderska lades 1916 av donationer från Christopher Carlander och hans son Axel Carlander som önskade “i Göteborg inrättades en med Sophiahemmet i Stockholm likartad sjukvårdsanstalt, huvudsakligen avsedd för betalande patienter”. De båda familjerna gjorde även senare donationer i form av både pengar och aktier i Svenska Kullagerfabriken. Sjukhuset invigdes dock inte förens 1927 till följd av fördröjningar på grund av första världskriget och dess efterkrigstid.

1917 vann arkitekterna Arvid Bjerke och R O Swensson tävlingen för att få rita det nya sjukhuset men de insåg snabbt att byggnationen av sjukhuset hade kostat alldeles för mycket om de skulle byggas efter den ursprungliga ritningen. Arvid Bjerke drev sedan själv projektet vidare och 1924 blev bygglovshandlingarna för en mindre version godkända. Byggnaderna är byggda i nationalromantisk stil med influenser från nyklassicism och även inspiration av renässansborgar.

Annan intressant information är att marken där Carlanderska står användes under en drygt århundrade som en avrättningsplats kallad “Galgbacken”. Galgen stod kvar ytterligare 50 år innan den togs bort 1859.

Källor

<https://carlanderska.se/om-oss/#historia>

<https://sok.riksarkivet.se/?Sokord=Christofer+Carlander&page=14&postid=Arkis+E001D60E-1195-410C-B581-5914986865A1&s=TARKIS08> Siv

https://sv.wikipedia.org/wiki/Carlanderska_sjukhuset

Centralstationen

Järnvägar hade på 1830-talet börjat byggas runt om i Europa. Slutligen, på 1850-talet bestämde sig svenska staten för att även de investera i järnvägar, bland annat mellan Göteborg och Stockholm. För det syftet köpte staten för en krona marken på *Kvarteret 9 Nye Port* 1855, där *Göteborgs Länshäkte* stod. Fängelset revs för att ge plats åt en av Göteborgs tre järnvägsstationer; Statens järnvägsstation. Den byggdes för *Västra Stambanan*, där ånglok skulle gå på sträckan mellan Göteborg och Stockholm, enligt arkitekten Adolf Wilhelm Edelsvärds ritningar, och invigdes 1858. Byggnaden bestod då av en banhall, två vänthallar, en vestibul, samt restauranger.

Inför Jubileumsutställningen i Göteborg 1923 byggdes stationshuset, nu kallat Centralstationen, om med SJ:s Folke Zettervall som arkitekt. Bahallen blev en stor vänthall, och ena vänthallen blev biljetthall. Två månader innan utställningen brann dock centralstationen, och stora delar blev eldskadade. Centralstationen byggdes upp igen och utökades runt 1930. Runt den här tiden började ångloken helt bytas ut mot tåg drivna på elektricitet.

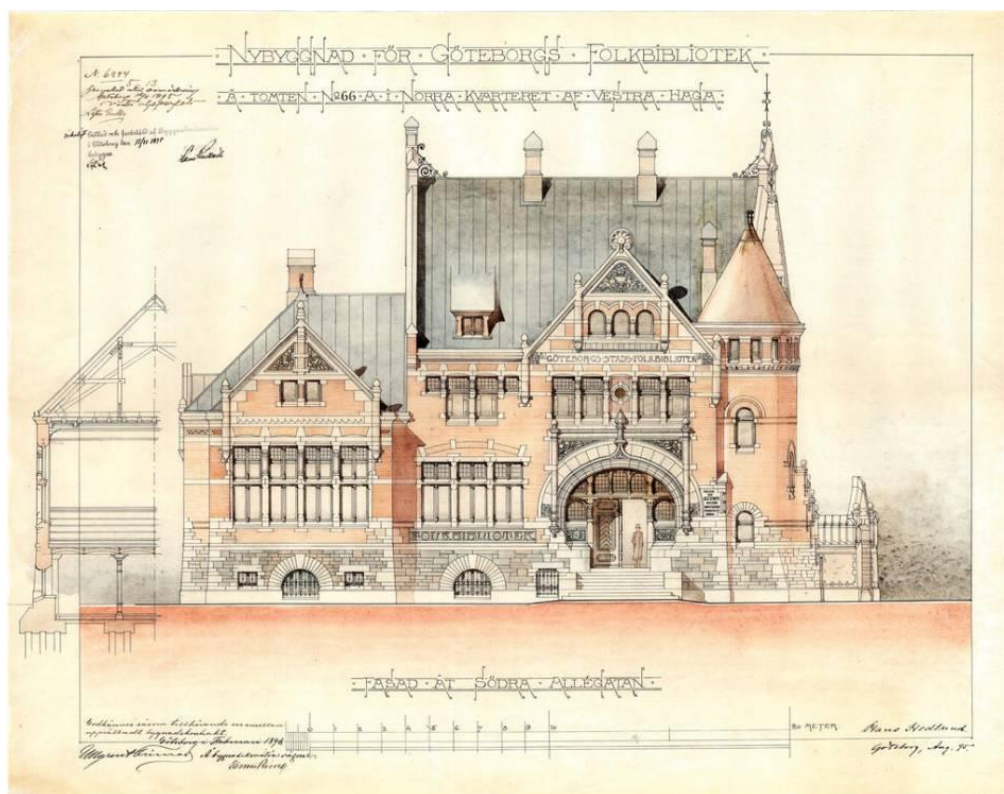
År 1993 restaurerades centralstationen, vilken då såg ut i princip som idag. Den ägs nu av Jernhusen, och tågen utgår därifrån till många olika stationer runtom i Sverige. Delar av Göteborgs centralstation är kvar sedan invigningen 1858, och den är därmed den äldsta tågstationen i Sverige som ännu används.

Källförteckning:

<https://www.gp.se/nyheter/g%C3%B6teborg/centralstationen-firar-160-%C3%A5r-1.1030223>
2 (hämtad 2021-09-04)

https://sv.wikipedia.org/wiki/G%C3%B6teborgs_centralstation#Historia
(hämtad 2021-09-04)

Dicksonska Folkbiblioteket

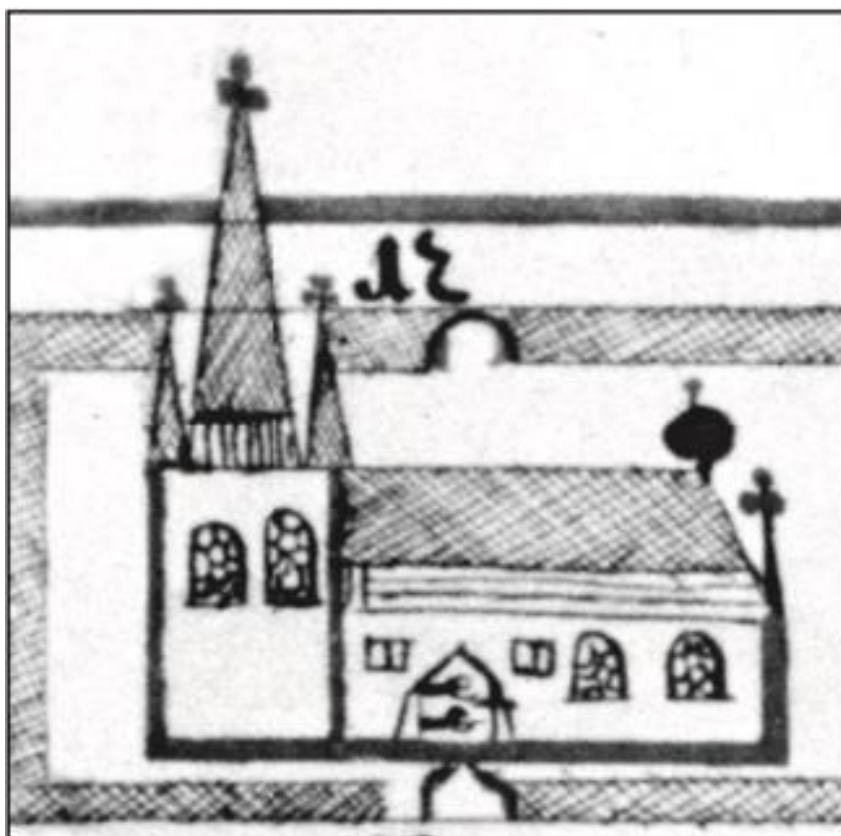
Det Dicksonska Folkbiblioteket är föregångaren till det nuvarande stadsbiblioteket. År 1861 invigdes byggnaden av Peter Wieselgren med James Robertson Dickson som brukspatron på Haga Östergatan 5. Det var Göteborgs första folkbibliotek och byggdes i Haga just på grund av att området klassades som Göteborgs *“arbetsdel”*. 1897 hade lokalerna blivit alldeles för trånga och man bestämde sig för att flytta biblioteket till ett nybyggt hus på Södra Allègatan 4. Det var nu som man kunde säga att det äkta folkbiblioteket byggdes, då det vid flytten blev inskrivet i bibliotekets donationsbestämmingar att det var avsett för *“..hvarje person som önskar deraf sig begagna..”* och för *“..arbetarklassens och de mindre bemedlades nytta och nöje..”* (Wikipedia, 2021). Att läsning och utlåning inte var bekostat betydde även att bokläsning, något som tidigare endast rikare personer haft möjligheten att göra, blev tillgängligt för arbetarna i Göteborg.

År 1967 blev bibliotekets biblioteksverksamheter förflyttade till det nuvarande göteborgska Stadsbiblioteket. Det gamla huset övertogs istället av *Socialförvaltningen* år 1970 och började användas som ett aktivitetshus för ungdomar. I modern tid används huset som ett aktivitetshus för pensionärer på dagarna och som ett förenings- och aktivitetshus för allmänheten på kvällarna.

Källförteckning

Stadsbiblioteket. (23 augusti 2011) *Det var då: 102 år tidigare*. <https://www.stadsbiblioteket.nu/det-var-da-100-ar-tidigare/>
Wikipedia. (27 juli 2021) *Dicksonska folkbiblioteket*. https://sv.wikipedia.org/wiki/Dicksonska_folkbiblioteket

DOMKYRKAN

Bilden är den äldsta bilden på Gustavi kyrka.

Namnet Gustavi Kyrka fick domkyrkan efter Göteborgs grundare (Gustav II Adolf), men kallades för Svenska Kyrkan. I början av Göteborgs historia var nämligen de flesta göteborgare inte svenskar utan tyskar eller nederländare som gick till Tyska kyrkan.

Kyrkan har brunnit ner och byggts upp igen två gånger, först 1721 och sist 1802.

I början av Göteborgs historia betade djur på domkyrkoplan, det förbjöds efter att det förbjödes blev domkyrkoplan ett torg. Först efter andra branden 1802 blev domkyrkoplan en park lik den som står där idag.

I april 1721 predikade domprosten: "hämnar Du ej detta så är Du ingen rättfärdig Gud. Amen." Efter att Göteborgare hade festat i kyrkan under 100-års jubileet. Veckan efter brann kyrkan ner tillsammans med över 200 andra byggnader.

Efter branden tog det ett tag att fixa till taket och landshövdingen ska ha klagat på att det snöade in i kyrkan 3 år efter branden.

Under uppbyggandet efter branden 1802 avled stadsarkitekten Carl Wilhelm Carlberg och arbetet slutfördes därför av en major. Ryktet är att majoren inte var med på invigningen för att han var orolig för att tunnvalvet skulle falla ner på honom.

Källa: Kyrkoguidergoteborgsstift

(https://www.kyrkoguidergoteborgsstift.se/goteborgsstift_007.html)

Feskekôrka

Före Feskekôrkas konstruktion såldes fisken öppet på fisktorget. Den fick ligga på marken i högar under lång tid och det påverkade utemiljöns lukt och själva fisken. För att minska effekten av elementen och på så sätt höja kvaliteten på fisken byggdes mellan 1871 och 1874 Fiskhallen med Victor von Gegerfelt som arkitekt och Krüger & Westerberg som byggmästare. Dess kyrkliga utseende ledde snabbt till att den döptes om till Feskekôrka.

Arkitektur

Istället för bärande pelare ges stabilitet av tvärgående balkar. Då minskar trycket åt sidorna. Fasaden är av gult tegel och taket är av vit plåt. Inuti kan man se en ram av trä. Man kan tydligt se hur inspiration har tagits från kyrkor med fönstren och alla spetsiga vinklar på bygget.

Färja

I början på 1900-talet var det möjligt att för 1 öre bli rodd från Pustervikskajen till Feskekôrka. Skepparen var Kalle Andersson och på sin flotte rodde han året om.

Källförteckning

<https://www.higab.se/fastigheter/feskekorka/>

Gathenhielmska huset

Om huset

Gathenhielmska huset, ett kulturminnesmärkt hus i Majorna, är döpt efter den före detta kommandören i svenska flottan, Lars Gathenhielm. Huset är en av Göteborgs fem äldsta byggnader utan religiös koppling, profana byggnader, samt stadens enda bevarade storbogarhus i trä från mitten av 1700-talet. Genom åren har det även fått finbesök av allt från prinsar och prinsessor till landshövdingar.

Husets historia

Lars Gathenhielm var på tidigt 1700-tal en statligt anställd pirat och fick 1717 marken kring Stigbergstorget och Bangatan av dåvarande kungen som tack för sin tjänstgöring. När Gathenhielm dog 1729 gick marken i arv till hans fru och barn för att sedan säljas till Gathenhielms syster, som lät uppföra huset mellan ca 1743–1747.

År 1777–1816 ärvdes huset genom systemens släkt, tills det såldes på auktion 1816 till superkargören Johan Tranchell som i sin tur sålde det vidare till bruksägare Fredrik von Aken. 1846 köptes huset av Mathias Dahlström och bevarades inom den Dahlströmska släkten i 140 år under vilka huset bland annat inhyste modeaffär.

Nutida användning

I nutida historia har huset gått igenom två större renoveringar, 1916 och 1941, där man bland annat hittade tidigare övermålade konstverk som nu restaurerats. 1943 fick huset skydd enligt lagen om kulturhistoriskt märkliga byggnader och 1964 blev det även landets första byggnadsminnesförklarade hus.

I slutet av 1986 såldes huset till Göteborgs kommun av de dåvarande ägarna, paret Tham. Några år efter detta överlämnades också det Gathenhielmska adelsbrevet samt Konunga- och fastighetsbrev till Göteborgs stadsmuseum, vardera undertecknat av tre kungar: Karl XII, Fredrik I och Gustav IV Adolf.

Nuförtiden fungerar det Gathenhielmska huset som en plats för konstnärligt skapande och kreativitet med möjligheter till allt från fasta ateljéplatser till mer flexibla avtal eller bokning av rum. För stunden finns där tio regelbundna aktörer i huset vars sysselsättningar varierar mellan allt från design till teater.

Källor:

- Wikipedia. (6 december 2020). *Gathenhielmska huset*. Wikipedia.org. https://sv.wikipedia.org/wiki/Gathenhielmska_huset
- Gathenhielmska huset. (u.å). *Om huset*. Gathenhielmska.se. <https://www.gathenhielmska.se/om>

Grönsakstorget

Torget kom till efter rivningen av en kurtinmur mellan två bastioner 1807, fast då var bara torget en trädgård som tillhörde en tysk sockerbruksmästare. Det var inte förrän 1860-talet då en handlar E. Polemann tog över trädgården och år 1876 förvandlade den till en central plats för grönsaksförsäljning, för då kom en förordning som sa att all försäljning av grönsaker, frukt, med flera, inom vallgraven skulle ske på denna plats.

Idag så säljs tyvärr inga grönsaker här längre, däremot så ligger nu kinas konsulat här, vilket gjorde att man i maj 2020 ville nämna om torget till "*Gui Minhais torg*" men det gick inte igenom eftersom ifall man ska nämna någonting efter en person så måste först personen ha varit död i minst 5 år.

När man fortfarande sålde grönsaker på torget så brukade handeln starta klockan fem på onsdagar och lördagar och ungefär någonstans mellan klockan sex och sju på de andra dagarna.

Källa:

Wikipedia: <https://sv.wikipedia.org/wiki/Gr%C3%B6nsakstorget>

Götaplatsen

Götaplatsen är en stor öppen plats i södra ändan av Kungssportsavenyn. Götaplatsen började byggas för 100 år sedan och är idag ett centrum för Göteborgs kultur samt en populär mötesplats, främst för parader.

De första åren

På 1860-talet började man planera hur Götaplatsen skulle utformas. Tanken var att ta inspiration från Paris och Wien och bygga något liknande här i Göteborg. Dessa planer övergavs i början av 1900-talet och man bestämde istället att Götaplatsen skulle bli till en offentlig plats för kulturen. År 1917 hölls en arkitekttävling där vinnarna, arkitekterna Sigfrid Ericson och Arvid Bjerke, fick rita upp och bestämma hur Götaplatsen skulle se ut.

300-årsjubileet

Götaplatsen började byggas år 1921 med planen att Götaplatsen skulle vara färdigt och kunna invigas vid Göteborgs 300-årsjubileum, som hölls 1923. Precis som planerat invigdes Götaplatsen under jubileumet, men det ekonomiska läget gjorde att man endast hade råd att bygga Konsthallen och Konstmuseet. Pengarna räckte inte till byggandet av Carl Milles Poseidon och istället byggdes en provisorisk springbrunn i gips. Poseidon statyn invigdes först 1931. Statyn är numera ett av Göteborgs mest kända landmärken.

De senare åren

Planerna på att expandera Götaplatsen tog inte slut efter 300-årsjubileet. Ända sedan Götaplatsen invigning, 1923, så har Götaplatsen bara blivit en större och större ansamling av kultur. År 1934 invigdes Göteborgs stadsteater, Sveriges första teater utanför Stockholm, och året därpå invigdes konserthuset. År 1967 öppnade Göteborgs stadsbibliotek, som idag är Göteborgs mest besökta kulturinstitution.

Källförteckning

Wikipedia. *Götaplatsen*.

Hämtad från: <https://sv.wikipedia.org/wiki/G%C3%B6taplatsen>

Lejsta. *Göteborgsutställningen 1923*.

Hämtad från: <http://lejsta.se/olger/utst/hist1.htm#A1>

Göteborgs kongliga Gymnasium

År 1647 grundar drottning Kristina Göteborgs kongliga gymnasium. Det är ett viktigt led i den försvenskingsprocess, där nyvunna regioner ska införlivas i Sverige, som pågår. Skolorna spelar här en viktig roll, i synnerhet genom att utbilda präster, som i de olika församlingarna sedan kan sprida statens bud vidare till befolkningen. 1600-talet är nämligen en tid av framgång och expansion

för Sverige. Makten centraliseras runt kungen och när statskassan växer kan nya områden erövrats. I västra Sverige börjar det med att Halland återtas från Danmark år 1645 och snart följer Bohuslän. En högre skola i omnejdens största stad, Göteborg, lämpar sig då väl.

Till en början är det en mycket liten skola belägen precis intill Domkyrkan. Teologi och latin är de viktigaste ämnena och examinerade studenter blir präster. På 1600-talet sker också en av de viktigaste händelserna i skolans historia. Margareta Huitfeldt gör en väldigt stor donation till skolan för att säkerställa fortsatt god utbildning av pojkar i området. Margareta är vid slutet av sitt liv en mycket förmögen kvinna med flera gods i området. När hennes enda son avlider på en utbildningsresa 1663, bestämmer hon sig för att skänka sina tillgångar till skolans organisation. En fond upprättas och ger genom åren viktiga bidrag till mycket av verksamheten, speciellt genom stipendier till eleverna för att de ska kunna bedriva sina studier på ett framgångsrikt sätt.

Den tydliga religiösa prägelns står sig in på 1800-talet, men sakta tillkommer fler ämnen och undervisningen sekulariseras allt mer. 1839 tillkommer bland annat naturvetenskap och moderna språk, däribland engelska, som läsåmnen på skolan. Under åren hinner även skolan byta både lokal och namn vid ett flertal tillfällen. Det som var Göteborgs kongliga gymnasium blir 1850 Göteborgs Elementarläroverk. Sedan följer Göteborgs Högre Allmänna Läroverk, Göteborgs Högre Latinläroverk och Lorensbergs Högre Allmänna Läroverk. 1941 gavs skolan namnet Hvitfeldtska Högre Allmänna Läroverk, för att hedra den för skolan så viktiga Margareta Huitfeldt. När skolan 1966 kommunaliserades blev det Hvitfeldtska Gymnasiet, ett namn som den fortfarande bär.

Källförteckning:

Fredén, Gustaf. (1947). Hvitfeldtska läroverkets historia. Elanders Boktryckeri Aktiebolag.

Gamla Hvitfeldtare. (2 September 2021). Skolans historia. Gamla Hvitfeldtare.

<http://www.gamlahvitfeldtare.se/index.php/skolans-historia>

Grauers, Sven. Svenskt biografiskt lexikon. (2 September 2021). Margareta Huitfeldt.

<https://sok.riksarkivet.se/sbl/Presentation.aspx?id=13850>

Haga

Ockupation av kvarteret Sabeln i Haga.

1648 började Haga byggas fram som Göteborgs första förstad. I området bosatte sig främst personer vars arbete var anknutet till Göta älv eller hamnen. Haga var också för Göteborg den första planlagda stadsdel utanför stadens stadsmurar. År 1665 så hade Haga en befolkning på ungefär 200 personer och de flesta av dessa bodde i enkla små trähus som var belägna söder om det som nu är Haga Nygata.

År 1676 så bestämdes det i samband med Skånska kriget att Hagas hus skulle förstöras vid risk för krig och belägring. Detta var för att inte ge fienden chans till skydd och för att öppna upp för skottfältet. Under 1700-talet minskade de militära kraven vilket möjliggjorde för mer permanent bosättning. Under denna tid var fortfarande största delen av stadsdelens befolkning arbetare, men det fanns även där en del sommarhus för stadens borgare. Under den senare delen av 1700-talet bodde det totalt cirka 1000 personer i Haga.

1803 så förbjöds all bebyggelse av trä inom vallgraven, vilket ledde till att många som inte hade råd att bygga stenhus flyttade till ut till förstäder som Haga. Under denna tid så ökade Hagas befolkning till ungefär 3000 personer och bebyggelsen förtätades.

På 1970-talet så blev Haga ett politiskt centrum för många av de nya rörelser som växte fram under tiden såsom kvinnorörelsen och miljörelsen. Stadsdelen blev hem för många politiska gruppers lokaler. På 1980-talet påbörjades stora ombyggningar av Hagas områden. Ungefär en femtedel av husen lämnades kvar och resten ersattes med nya hus. Det blev vanligt med protester mot detta, och flera husockupationer skedde i ett försök att stoppa rivningarna i olika kvarter. Husockupanterna lyckades inte stoppa rivningarna, men 1984 antogs ett program som innebar att 60 av de då cirka 120 trähusen i Haga skulle bevaras och byggas om med statliga bidrag och lån. Idag finns 27 trähus uppförda innan 1920 kvar i Haga, huvudsakligen byggda 1800–1875.

Källförteckning:

A, Svensson (2018). *Haga*. Hämtad 2021-09-05 från <https://gamlagoteborg.se/2018/05/22/haga/>
A, Svensson (2019). *Kvarteret Kruthornet*. Hämtad 2021-09-05 från gamlagoteborg.se/2019/01/14/kvarteret-kruthornet/

Heden

Namnet Heden för den öppna yta utan byggnader i centrala Göteborg stammar från tiden då staden först grundades. Området låg då utanför staden och donerades från kronan till det nygrundade Göteborg. Ytan gick då under namnet Stadens Hed. Vid denna tidiga tid när Heden låg utanför staden började den användas som betesmark för stadsbornas betesdjur.

Ungefär 100 år efter att staden hade grundats började militären använda Stadens Hed som ett övningsfält och även om staden fortfarande ägde marken fick kronan rätt att låta militären använda den. Det var tack vare denna militära verksamhet som Stadens Hed också fick det namn som den behåller till denna dag, vilket faktiskt inte är Heden utan istället Exercisheden, även om ytan ändå i vanliga fall kallas för Heden.

I nära 150 år till fortsatte Heden att vara både övningsfält samt betesmark, men militären började under 1800-talet framföra allt mer klagomål på problem som kreaturen gav dem. Detta ledde först till att 1833 släpp av kreatur förbjöds från Heden då militären var där, för att slutligen allt bete förbjöds på platsen 1847. Snart skulle dock även militären lämna Heden, och före 1800-talets slut hade båda Hedens traditionella syften upphört.

Vid denna tid hade dock redan annat börja etablera sig på Heden, ofta som en följd av att staden växt och Heden nu var en öppen yta nära centrum. 1810 skedde Sveriges första hästkapplöpning enligt engelskt mönster och många fler tävlingar skulle också hållas på Heden under 1800-talet. Det första dokumenterade fotbollsmatchen mellan två föreningar i Sverige skedde här 1878 och även den första officiella fotbollsmatchen i Sverige spelades på Heden 1892. Runt sekelskiftet hölls också en mängd utställningar här, industris-, konst-, lantbruks, trädgårds- och jubileumsutställningar.

Under 1900-talet fortsatte dessa tendenser att utvecklas och Heden är idag en öppen yta nära centrum med en många anläggningar för olika idrotter. Det finns till exempel fotbollsplaner, en bandy bana och en bordtennislokal. Idag är Heden en av få öppna ytor i centrum och det finns därför många olika planer för hur Heden bättre ska passa i en modern stad. Även om de flesta är överens om att fokus ska fortsätta vara på idrott och kultur, är all förändring kontroversiell.

Källor

Wikipedia, (5/9-2021) Exercisheden. <https://sv.wikipedia.org/wiki/Exercisheden>
Det Gamla Göteborg, (5/9-2021) Heden. <https://gamlagoteborg.se/2019/05/30/heden/>
GP, Från kor till fotboll. <https://www.gp.se/nyheter/fr%C3%A5n-kor-till-fotboll-1.707648>

Hotel Eggers

Bakgrund och historia

Hotel Eggers är ett stort vitt hotell som ligger vid Drottningtorget 3 i stadsdelen Nordstaden i centrala Göteborg. Eggers historia går tillbaka redan till mitten av 1800-talet, då delar av fastigheterna byggdes på Göteborgs gamla stadsmur från 1600- och 1700-talet. Huset startade sin hotellkarriär 1859 (året efter järnvägsstationens tillkomst) som *Jernvägshotellet*, ägt av krögerskan W. Schmidt, då det skulle tillhandahålla rum just för resenärer, något som var nytt i städerna under denna tid. Nästa ägare blev L.E. Lindblad, som 1876 byggde om hotellet till *Hotell Christiania*. Lindblad anställde 1879 portiern Emil Eggers, som gifte in sig i familjen och tog över hotellet redan fyra år senare. Sedan stannade huset i familjen. 1921 tog Emils son Axel Eggers över, och när han gick bort gick det till hustrun Ebba. När hon 1947 omkom i en flygplansolycka (samma olycka som dödade kungens far) kom hotellet i ägo av Hilding Brodén och senare av dennes son Hans Brodén. Mellan 1987 och 2014 var familjen Ramén hotellets ägare, och idag ägs det av Lars-Olof Oskarsson och Anna Riis.

Berömda gäster

Bland kända signaturer i gästboken finner vi bl.a. Jussi Björling, Evert Taube och Patti Smith. År 2000 spelade Håkan Hellström in sin musikvideo till låten *Känn ingen sorg för mig Göteborg* i rum 133, idag kallat "*Håkan Hellström-rummet*". Den 16:e augusti 1886 samlade den berömde konstnären Anders Zorn andra framstående svenska konstnärer i rum 134, och i opponering mot det föråldrade Stockholms konstakademi bildade de tillsammans Konstnärsförbundet.

Hemsökt

Det sägs att rum 397 hemsöks av gamla ägaren Ebba Eggers. Enligt myten förförde hon ägaren Axel för att själv få makt över hotellet, och efter hennes död är hennes själ fortfarande kopplad till rummen.

Hotellet idag

Eggers är ett av Sveriges äldsta hotell som fortfarande är i drift, och ägs idag av "*design-virtuoserna*" Anna Riis och Lars-Olof Oskarsson som sedan tidigare äger bl.a. Varbergs Stadshotell. För en central vistelse nära där det händer finns det inget bättre ställe än Göteborgs eget Hotell Eggers.

Referenser

- Hotel Eggers. (3 september 2021). *Vår Historia*. <https://www.hoteleggers.se/om-oss/var-historia/>
- Spökhus. (3 september 2021). *Hotell Eggers*. <https://spokhus.se/plats/hotell-eggers/>
- Wikipedia. (3 mars 2020). *Hotel Eggers*. https://sv.wikipedia.org/wiki/Hotel_Eggers

Järntorget

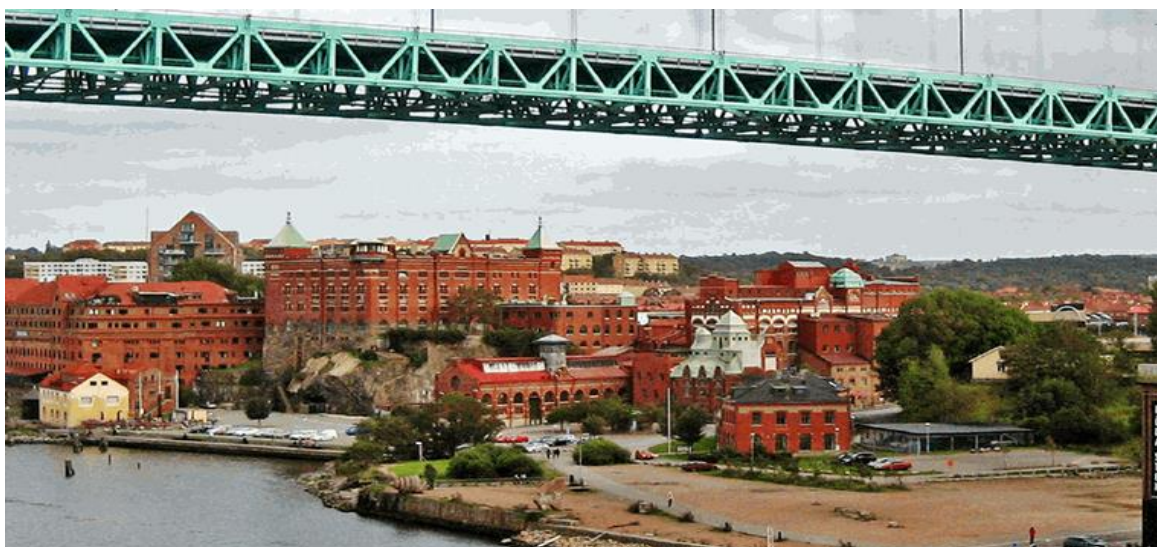
Järntorget, inte att förväxla med det homonyma pedagogiska IT-stödet för Göteborgs stad, har historiskt sett varit en viktig knutpunkt i Göteborg med avseende på närheten till hamnen. Vid vattnet väntade skepp som skulle lastas med trä och, just det, järn, för export till utlandet. Torgets metalliska namn kommer faktiskt från att det tidigare inhyste en järnvåg, där järn vägdes och dess kvalitet bedömdes. Men det har genom tiderna även kallats bland annat för Bierhalleplatsen, Trätorget och Möbeltorget, också de namnen indikativa av vad torget hade att erbjuda förr.

Järntorget har länge varit starkt förknippat med socialdemokratin. Torget har huserat bland andra Arbetareföreningens hus, Folkets hus (en mötesplats för arbetare), samt redaktionen för de socialdemokratiska tidningarna *Arbetet* och *Ny tid*. En del av torget heter idag Olof Palmes plats, och i dess östra del finner man till och med ett av Socialdemokraternas kontor.

Förutom arbetarrörelsen är Järntorget även känt för att erbjuda diverse nöjen – i form av bland annat krogar, biografen Draken, samt konsertscenen Pustervik.

Källförteckning

Martin, Kai. 2021. Järntorget la grunden för svenska välståndet. *Göteborg Direkt*. 22 januari. <https://www.goteborgdirekt.se/nyheter/jarntorget-la-grunden-for-svenska-valstandet/repuar!S4ORYj7Zw5TdtIwsrTwo8Q/> (Hämtad 2021-08-25).

Klippan

Klippan, ett område lokaliserat i stadsdelen Majorna är en landsdel som är betydligt äldre än vad staden Göteborg är. Anläggandet av Älvsborgs slott på 1360-talet är hur historien av Klippan börjar. Slottet byggdes nämligen på en klippa i utkanten av Sävedals härad och Örgryte Socken vid Göta älv. Namnet Klippan anses komma av det berg (*“Lilla klippan”*) som låg nordost om Gamla Älvsborgs fästning.

Området kring slottet, dvs Klippan, fungerade tidigt som en exporthamn där bland annat kött, hudar och skinn såldes. Klippan kan sägas vara Göteborgs första riktiga hamn, då det helt enkelt var för grund för att ta sig längre in i älven. På grund av detta skedde därför omlastning till mindre båtar där, som förde varor och passagerare vidare in mot staden.

Så småningom växte det också upp bebyggelse i närheten av slottet där det bodde folk som arbetade med saker slottet behövde. Till slottet hörde förstås också en kungsgård, vilket var egendom i form av mark och ekonomibyggnader för jordbruk. Detta är vad som kallas Älvsborgs Kungsladugård.

År 1695 var befolkningen nere i ett 20-tal vid slottet och Göteborg hade bildats. Ostindiska kompaniet hade under 1760-talet sitt tredje oktroj (tillstånd) utvecklades Klippan som uthamn. Man byggde bland annat lagerhus, utrustningsverkstäder, smedjor, bostäder och krogar. Det blev ett område och en uthamn Ostindiska Kompaniet hade makt över.

Källförteckning:

- Wikipedia. (5 juni 2018). Klippan, Göteborg.
https://sv.wikipedia.org/wiki/Klippan,_Göteborg
- Anders Svensson. (3 Mars 2020). Klippan, Banehagen och Röda Sten. Gamlagoteborg.
<https://gamlagoteborg.se/2020/03/19/klippan-banehagen-och-roda-sten/>

Kronhuset

Kronhuset byggdes mellan 1642 och 1654 och användes främst som lagerhus för militär utrustning, därmed det ursprungliga namnet "*Göteborgz Tyghuhs*". Trots sin tänkta funktion som lagerhus har det använts för flera andra saker, som till exempel under 1660 då den nedersta våningen användes som rikssal av kungen, Karl X. Den återupptog denna funktion redan efter några veckor för att utropa hans 4-årige son Karl XI till kung, då Karl X under sitt besök insjuknade och dog. Mellan 1670-talet och 1890-talet användes den nedersta våningen som kyrka för garnisonsförsamlingen.

Självaste Kronhuset överlevde båda bränderna 1746 och 1758, men Kronhusbodarna som då var av trä brann ner och byggdes sedan om, men då av sten. Dessa är idag butiker, verkstäder och café. Ägandet av Kronhuset gick från staten till Göteborgs stad 1929, för att användas som magasin åt Göteborgs museum och blev ett byggnadsminne 1968. Kronhuset ägs idag av Higab.

Kronhuset är sex våningar högt och har måtten 47,2x14,2 meter runtom. Huset har holländskt inflytande vilket syntes då byggnaden ursprungligen helt saknade bärande pelare, utan istället har strävpelare. Dock installerades bärande pelare under 1670-talet, men dessa togs bort i samband med en renovering under 1950-talet.

Källor:

<https://kronhuset.se/historia/>

<https://sv.wikipedia.org/wiki/Kronhuset>

Liseberg

Göteborgs nöjespark

År 1923 firade Göteborg sitt 300-års jubileum. Liseberg byggdes då som en nöjes- och kongresspark och öppnades för första gången den 8:e maj samma år. Ett säsongskort kostade då 20 kronor vilket skulle motsvara 500 kronor (2010). Parken var bara tänkt att vara en tillfällig jubileums attraktion, men tack vare dess popularitet, med över 800 000 besökare bara under en månad, beslöt man att fortsätta driva Liseberg.

Bakgrund

Namnet Liseberg kommer ursprungligen från köpmannen Johan Anders Lamberg. Hans fru hette ogift Elisabeth Söderberg, men hon kallades för Lisa. Runt 1753 döpte han därför området till Lisas berg, som så småningom blev Liseberg.

Lisebergskaninerna

Lisebergskaninernas bakgrundshistoria är att de kom från rymden och kraschlandade sitt UFO i parken. Liseberg

hade därför en attraktion kallad UFO 23/Lisebergstornet. Kaninerna byggde sig ett underjordiskt land under attraktionen. Sedan 2011 står i dess ställe attraktionen Atmosfear som är Europas högsta fritt fall.

Den egentliga historien om Lisebergs maskot börjar med att Lisebergs ledning var på en branschmessa i New Orleans 1980. En figurdräktstillverkare frågade vilken maskot Liseberg hade. Eftersom de inte hade någon ville han skissa på en. En av göteborgarna föreslog en kanin, i Lisebergs färger grönt och rosa. Lisebergsledningen hade inte tänkt köpa någon maskot, så de försökte slingra sig. De skulle köpa en dräkt – om den fanns i Göteborg inom sexton dagar. Tillverkaren lyckades leverera dräkten och sommaren 1980 vandrade den första Lisebergskaninen runt bland besökarna. År 1983 fyllde Liseberg 60 år och kaninen blev då en jubileumssymbol och nöjesparkens officiella maskot.

Karuseller

En av Lisebergs äldsta kvarvarande karuseller är Flumeride, en vattenbana som invigdes redan 1973. Sedan berg- och dalbanan Helix byggdes, 2014, byggdes en ny karusell per år ända fram till den senaste berg- och dalbanan Valkyria, som invigdes 2018.

Pågående projekt

Liseberg har två pågående projekt, deras vattenpark och hotell som förväntas vara klara lagom till deras 100 årsjubileum, 2023. Vattenparken Oceana och Grand Curiosa Hotel kommer båda ha unika utseenden inspirerade av Göteborgs historia, och det Ostindiska Kompaniet, i kombination med Lisebergs egna unika inslag.

MASTHUGGSTORGET

Stora delar av den göteborgska historien påträffas i våra gators, torgs och stadsdelars namn. I västra delen av Göteborg, angränsande till bland annat Stigberget och Järntorget breder sig Masthuggskvarteren. Göteborgs hamnarbete föddes och var som störst i dessa områden och titeln *Masthugget* berättar om det intilliggande skeppsbyggeriet nere vid Göta älv där båtmaster tillverkades och såldes. Ett par hundra meter från Göta älvs hamn ligger stadsdelens torg - Masthuggstorget.

Det var år 1784 som Göteborgs första stadsarkitekt Carl Wilhelm Carlberg presenterade sitt förslag på Masthuggstorgets uppbyggnad, vilket sedan kom att verkställas av *J.M. Grefling*.

Markytan hade innan torget kom till varit en privatägd tomt, man köpte den inför bygget, den murades runt och stensattes och efter ett års arbete kom platsen att bli en färdig mötesplats åt de som levde och arbetade i Masthuggsområdet.

Då livsmedelshandeln föddes kom även Mast-huggstorget att bli en plats för försäljning. Först hölls flera marknader på torget och så småningom öppnades också en saluhall där.

Annat aktivitet som genom åren förekommit kring torget var exempelvis folkskola, postkontor, samt *Sjömanshemmet* som blev ett populärt ställe för främst sjömännen att ta in för sovplats om natten. Numera finns där lägenhetshus, mataffär, gym och ett flertal barer. Längst med långgatorna som knyter an Järntorget och Masthuggstorget är bar & kulturlivet stort.

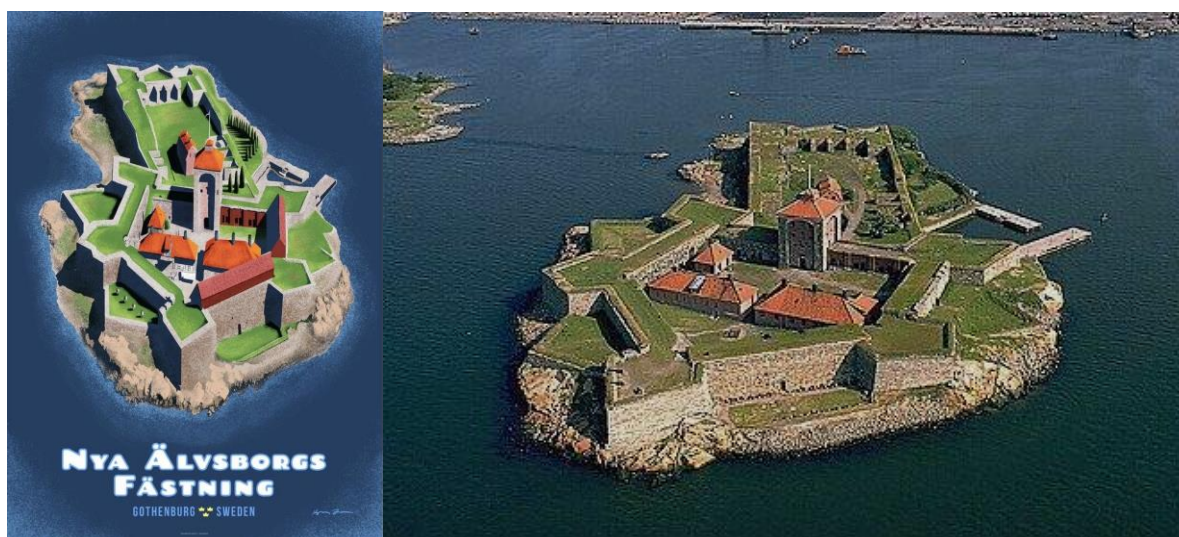
Dess namn har bestått sedan det tillskrevs torget 1769, men under en period användes även benämningen *Sänkverkstorget*. Detta efter en höj- och sänkbar bom som fanns i älven med uppgiften att hindra fiendens fartyg att komma in.

Mitt på torget finns idag ett monument ställt att minnas hamnarbetarna och den tillverkning och handel med master som de ägnades åt under 200 år. Verket är en 14m hög skulptur skapad av Erling Torkelsen vilken har fått namnet "masterna" och föreställer just sex stycken båtmaster resta mot skyn.

Källor:

<http://www.masthuggspojkarna.se/om-oss/masthuggets-historia-9179185>

<https://sv.wikipedia.org/wiki/Masthuggstorget>

Nya Älvsborg

Nya Älvsborg eller Elfsborgs fästning var ett av Göteborg viktigaste försvar mot danska flottan under andra halvan av 1600-talet fram till slutet av 1800-talet. Den ska inte blandas ihop med Älvsborgs slott som ligger vid Klippan, inte heller Älvsborgs fästning som är ett antal försvarsanläggningar, b.la. Oscar II:s fort och ligger i Älvsborg. Fästningen ligger på Kyrkogårdsholmen där Göta älv möter Älvsborgsfjorden, alltså där Göta älv och havet möts.

Tanken att ersätta Älvsborgs slott med ett ny fästning på Kyrkogårdsholmen fanns före 1643 men det blev inget nybygge den gången. I april 1644 uppförde danskarna ett blockhus som fick namnet Gottenbrille på Kyrkogårdsholmen i ett försök att spärra av älven från havet. När danskarna provsköt kanonerna så nådde kulorna hela vägen till Käringberget. Efter det misslyckade försöket att spärra av älven och beslutet att inte attackera Göteborg brände de Gottenbrille och lämnade Kyrkogårdsholmen mindre än en månad senare. När danska trupper återvände samma sommar hade svenskarna besatt holmen och i augusti gav danskarna upp försöket att inta staden.

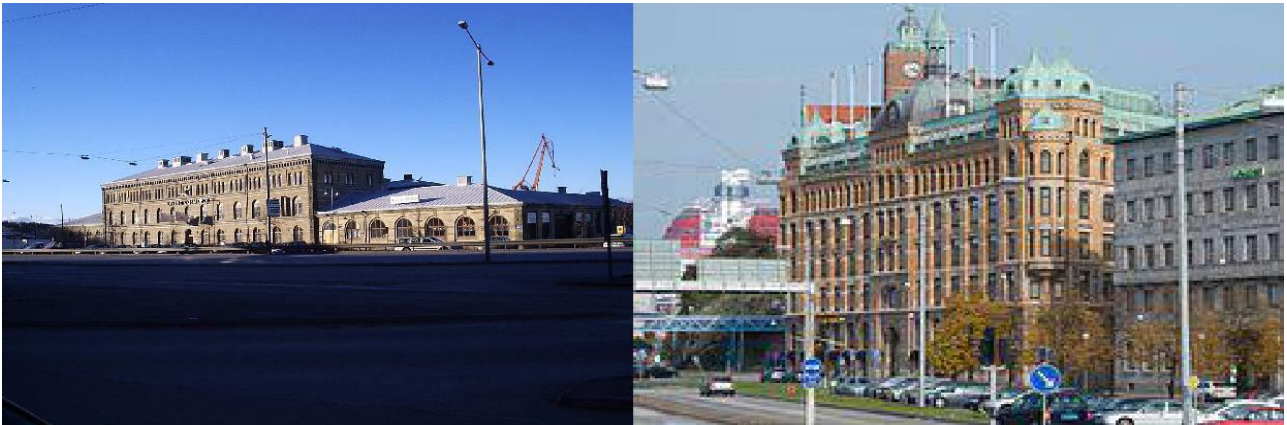
Göteborgs president, Petrus Canuti, skrev då till regeringen och begärde att Kyrkogårdsholmen skulle befästas. Under vintern 1644 och våren 1645 uppfördes kanoner för en provisorisk befästning. 1646 blev ritningarna för en permanent fästning godkända och denna började byggas 1647. 1651 hade ett ny ritning som gjorde att fästningen gick från en skans med ett avskilt fyrhörnigt verk till en femhörnig skans med ett hornverk i norr utarbetats. Denna nya ritning blev godkänd 1653 och fästningen började byggas. Fästningen var i bruk 1676 till 1869.

Källor:

https://sv.wikipedia.org/wiki/Nya_Älvsborg

<http://www.elfsborgsfastning.se>

Packhusplatsen

Ett av Göteborgs många torg är Packhusplatsen. Packhusplatsen ligger på Södra Älvstranden vid Göta älv och är en del av stadsdelen Nordstaden. Det sextusen kvadratmeter stora torget angränsar till Stora Hamnkanalens mynning i syd och Göta älv i väst. Vi skall nu vandra genom Packhusplatsens historia och nutid.

Tullverket

Vi kommer att börja här år 1866, då “Tull- och Packhuset” togs i bruk. Platsen fick sitt namn några år senare just efter byggnadens och verksamhetens namn. Fram till 1973 hade Tullverket sin verksamhet i Tullpackhuset.

Posthuset vid Packhusplatsen

Här hade Kungliga Postverket sina lokaler mellan åren 1873 och 1925. Byggnaden uppfördes vid dåvarande Sillgatan, dock hade Sillgatan ett dåligt rykte, så 1895 bytte man namn på gatan till Postgatan.

Sahlgrenska sjukhuset

Det första Sahlgrenska sjukhuset låg här. Sjukhuset hade sin verksamhet här mellan 1782 och 1823, tills det flyttade till Östra Hamngatan. Huset stod kvar i många år, men runt sekelskiftet vid 1900 revs byggnaden.

Packhusplatsen idag

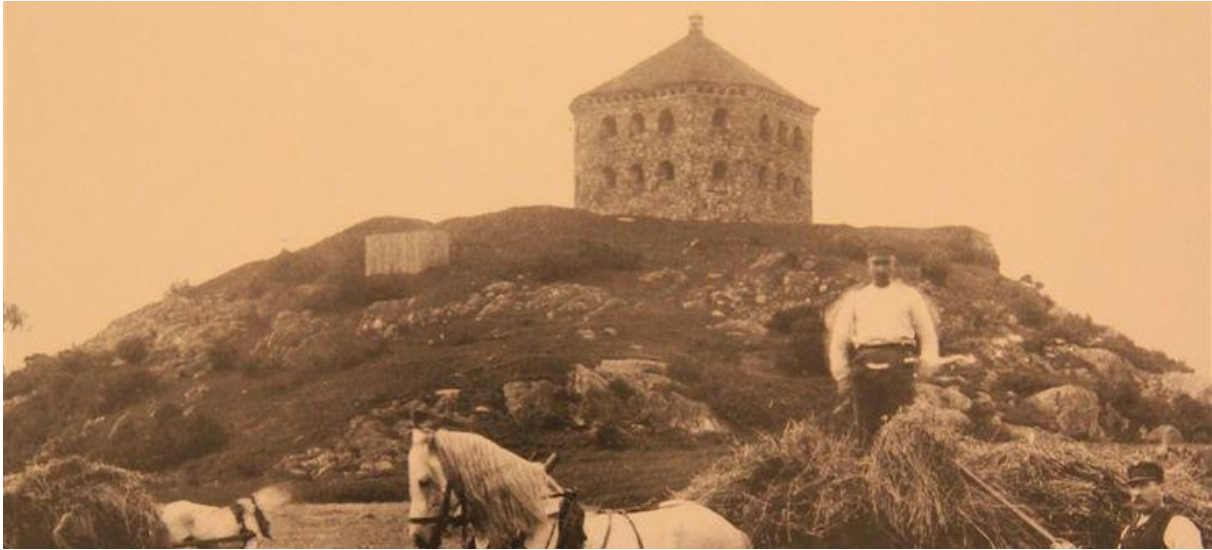
I nutid finns det också intressanta byggnader och verksamheter på Packhusplatsen. Sveriges enda internationella kasino, Casino Cosmopol finns i före detta Tullpackhuset. Casinot har ett stort utbud av spel och spelautomater och drivs av statligt ägda Svenska Spel. En av Sveriges sex hovrätter infinner sig också här. Hovrätten instiftades 1948, men landade först på Packhusplatsen 1994 i Broströmiahuset.

Källor

(Wikipedia) <https://sv.wikipedia.org/wiki/Packhusplatsen>

(Det Gamla Göteborg) <https://gamlagoteborg.se/2018/03/09/tullpackhuset-kasinot/>

(Casino Cosmopol) <https://www.casinocosmopol.se/goteborg>

Skansen Kronan

Skansen Kronan på Risåsberget i Göteborg är en försvarsanläggning. Staten sålde Risåsberget till Göteborg 1925, för 74 491 och 18 öre, medan skansen fortfarande ägs av staten. Det finns ytterligare en skans i Göteborg, Skansen Lejonet som också byggdes i slutet av 1600-talet.

Skansen ritades av Erik Dahlbergh och är fyra våningar och hela byggnaden är 33 meter hög. Muren består av gråsten som är upp till sju meter tjock med en mängd skottgluggar, både för kanoner och för infanterister. Vissa delar är dock gjorda av granit. Man tror att en del av byggmaterialet kommer från gamla Elfsborg. I nedersta våningen fanns bland annat ett krutmagasin och en ugn för egen tillverkning av kanonkulor.

Först pryddes byggnaden av en träkrona klädd i bly och förgylld koppar, men 1738 ersattes den av en ny träkrona utan metallhölje. 1899 blev det återigen en krona med förgylld koppar. I mitten av 1800-talet började Skansen Kronan användas som fängelse istället, för cirka 200 fångar. Ett kvartssekel därefter användes byggnaden i stället som nödbostad.

Skansen Kronan har även använts som militärmuseum, vilket invigdes 1904. Där kunde man beskåda gamla uniformer och historiska vapen.

Källa

<http://www.elfsborgsfastning.se/skansen-kronan/>

Skansen Kronan

Bakgrund:

Berättelsen om Skansen Kronan tar oss tillbaka i början av 1600-talet, när Göteborg grundades och växte sig större och större. Staden var viktig för Sverige, då det var här som största delen av den utländska handeln och exporten skedde. P.g.a. dess stora betydelse byggde man förskansningar på bergen runt staden som skydd mot rikets fiender. En Skans vid namn Juteskrämman anlades på Ryssåsen 1639–1641, men den förföll snabbt och ersattes då med den Skans som vi ser här idag, den s.k. Skansen Kronan, som började byggas år 1689 och stod klar elva år senare.

Skansens olika användningar genom historien:

År 1854 användes Skansen Kronan som ett fängelse då 200 fångar förflyttades dit från Karlstens fästning på Marstrand. Vi detta lag hade Skansens militära betydelse minskat och därmed kunde man använda den till annat. På 1870-talet var det bostadsbrist i Göteborg och den kom då att få en ny roll i samhället som nödbostad år 1874. År 1904 valde man att förlägga Göteborgs militärmuseum inuti Skansen. Ett museum där man kunde betrakta och läsa om gamla uniformer, vapen etc. Museiverksamheten varade i precis 100 år tills de historiska samlingarna flyttades till Stadsmuseet.

Vad kan man göra på Skansen Kronan idag?

I dag är Skansen Kronan för det mesta en plats dit man kanske tar en promenad, tittar på utsikten över en picknick, samtidigt som man får närheten till ett kulturhistoriskt minne. Men det går faktiskt att komma Skansen Kronan in på livet även idag! Det finns rundvandringar, och man kan anordna fester, och till och med bröllop om man är sugen. Kronan är inte så liten som man kan tro vid första anblick på avstånd. Den har fyra våningar och har rymt massa intressanta saker genom sin snart 400 åriga historia.

Källor:

Elfsborgsfästning. (2017). *Skansen Kronan*

Hämtat från: <http://www.elfsborgsfastning.se/skansen-kronan/>

Skansen Lejonet

Skansen Lejonet, eller som den egentligen heter, Skansen Westgötha Leijon, är en skans, det vill säga en försvarsanläggning, belägen vid Gullbergsvass. Den är en av Göteborgs två försvarsskansar. Lejonet uppfördes under slutet av 1600-talet tillsammans med sin systerskans Skansen Kronan på Risåsberget i Haga.

Under Kalmarunionens tid mellan 1389 och 1520 byggdes det många försvarsanläggningar i Sverige. Gullberg var en av de viktigare platserna där man under denna tid byggde ett flertal försvarsanläggningar. Under den senare unionstiden låg Sverige ofta i krig med Danmark. Det medförde att danskarna ofta förstörde dessa försvarsanläggningar.

Under bygget av Skansen Lejonet satt Karl XI som kung. När han den 22 juli 1687 godkände ritningarna till Lejonet så fick bygget påbörjas. Det var däremot inte förrän fem år senare, år 1692, som man dekorerade skansen med en tornprydnad; det berömda lejonet bärandes på en guldkrona med ett svärd i ena tassen.

Skansen Westgötha Leijon var en viktig del av Göteborgs försvar ända fram till tidigt 1800-tal. Därefter användes den under en lång tid som förråd för krut som tillverkades vid Lejongatan, nuvarande Kruthusgatan. År 1935 blev Lejonet tillsammans med Kronan officiellt ett statligt byggnadsminne. Skansen Lejonet används idag som en festvåning som man kan hyra för diverse tillställningar.

Källor

https://sv.wikipedia.org/wiki/Skansen_Lejonet

https://gotiskaforbundet.se/forbundsborgen_skansen_lejonet.html

Slottsskogen

Slottsskogen var, sedan medeltiden, privat mark ägd av Älvsborgs slott och därmed kungen. Området var på den tiden betydligt större eftersom det då förlängde sig till Kungsladugård som en del av sin yta. Under det kungliga ägandet var Slottsskogen mer av en skog, så som namnet skulle föreslå, och där existerade beteshagar och fruktträdgårdar vars syfte var att försörja Älvsborgs slott.

Fram till år 1624 var Slottsskogen, som sagt, kungens privata mark. Det var först då som den dåvarande kungen Gustav II Adolf beslutade att Sveriges medelklass skulle få börja använda marken för friluftsliv. I samband med att Majorna blev del av Göteborg och att befolkningen då växte fick staden ägo av Slottsskogen år 1868 för att sedan öppna upp det som en allmän park år 1976.

Idag sträcker sig Slottsskogen mellan Masthugget och norra Högsbo, och är en populär samlingsplats för individer samt festivaler. Del av parken är även dess djurpark där man kan hitta sälar i Säldammen, och även älgar, pingviner och andra varierande djurarter.

Källor:

<https://sv.wikipedia.org/wiki/Slottsskogen>

<https://goteborg.se/wps/portal/enhetssida/slottsskogen/om-parken/historia>

Stenpiren

Stenpiren är idag en mötesplats, ett resecentrum och en 212 meter lång kaj belägen utanför Skeppsbroplatsen längs Göta älv i stadsdelen inom vallgraven i Göteborg. Här passerar det dagligen tusentals resenärer med buss, spårvagn eller färja och folk kan promenera längs älvstranden. Men det är först nyligen som området blivit tillgängligt för allmänheten i samband med att första etappen av Projekt Skeppsbron avklarats.

Stenpirens historia börjar åren 1844–1845 då själva piren byggdes. Tidigare på platsen hade det endast funnits en till hälften så bred träbrygga. Denna var bland de första, om inte den första kajanläggningen längs älven. År 1973 kapades pirens längd med 42 meter till sin nuvarande längd då Götaverken behövde ett större svängrum för sin flytdocka. Vid ungefär samma tid lades järnvägen till Skeppsbron ner, vilken också ligger vid Skeppsbroplatsen. Även byggnaderna på Skeppsbron planerades då rivas i syfte att göra utrymme för Götaleden, men omkring hälften av byggnaderna blev ändå kvar.

När Götatunneln invigdes år 2006 leddes den mesta trafiken bort från Stenpiren. Detta i kombination med privat kajverksamhet gjorde platsen otillgänglig för allmänheten. Året före Götatunneln öppnades påbörjades däremot Projekt Skeppsbron vars två mål vara att lägga spårvagnsspår till platsen och renovera det omkringliggande området med nya bostäder, park, kontor, butiker och restauranger. Första delen av projektet blev klart i augusti 2015 då rese- centrumet öppnades, men andra delen som tidigare beräknats vara klar 2018 pågår ännu.

Källförteckning

<https://gamlagoteborg.se/2018/03/09/skeppsbron/>

https://sv.wikipedia.org/wiki/Skeppsbron,_G%C3%B6teborg

<https://sv.wikipedia.org/wiki/Stenpiren>

Tomtehuset

Tomtehuset blev klart år 1890 på beställning av en viss Sven Adolf Hedlund. Huset är två våningar högt. Ursprungligen var nedre våningen en bostad medan den övre var en fotoateljé, men under 1920-talet gjordes även den om till en bostad. Nu är det istället små butiker och serveringar på nedre plan med lägenheter ovanför.

Det som urskiljer detta hus är först och främst dess detaljerade husväggar. Undertill ser man så kallade al frescomålningar, vilket innebär att de målade i kalkputs som ännu inte hunnit torka. Detta är dock inget extraordinärt utan finns lite här och var, utan det speciella är målningarna längst upp på husväggen mot Vasagatan. Där ser man små tomtrar i full fart med massa olika sysslor. De tar kort, läser tidningen och fotograferar, men dessa sysslor är inte bara godtyckligt valda utan anspela till de yrken som de som först bodde där hade.

Målningarna är signerade med H.H, T.R, Y.R 4:10.90. Bokstäverna är initialerna för arkitekterna Hans Hedlund (Sven Adolfs yngre bror) och Yngve Rasmussen samt konstnären Thorvald Rasmussen (bror till Yngve) som specialiserade sig med just tomtrar. Hans och Yngves medverkande i just målningarna är inte fastställd, men Thorvald var säkerligen en del. även en målare med namn Q.W. Bergqvist skall ha bidragit. Siffrorna anger datumet 4:e oktober 1890.

Källor:

<https://bostadsbolaget.se/tomtehuset-supermodernt-for-sin-tid/>

<http://www.nillahalsaharmoni.se/?p=14206>

<https://sv.wikipedia.org/wiki/Tomtehuset>

Trädgårdsföreningen

Trädgårdsföreningen är en park samt ett trädgård som finns i hjärtat av Göteborg. Dit kan man åka om man vill titta på alla fina rosor och andra blommor, ha en picknick, eller titta på exotiska växter i Palmhuset. Här kan man göra mycket kul.

Trädgårdsföreningen historia börjar 1842, då föreningen skapades. En av grundarna var Henric von Normann, en kapten i Göta Artilleriregemente och en botanisk entusiast. En av de stora lockande element av Trädgårdsföreningen på den tiden var musiken som spelades där, bland annat av militärmusikkåren, vilket blev väldigt populär. Det fanns också restaurang, som kom på 1870-talet. Vintrarna omkring 1940 var extremt besvärande för Trädgårdsföreningen, då mängder av träd och växter frös ihjäl, på den tiden flera tusen kronors värde av växter. Men trädgård har klarat sig och står än idag.

Idag finns väldigt mycket i Trädgårdsföreningen. Rosariet är en relativ ny del, som invigdes år 1987. Det är en av norreuropas främsta rosariets, med ungefär 2500 rosor. Det var först inte tänkt att vara ett rosariet, utan istället skulle ringblommor växa där de två gamla växthusen fanns. De rivdes ner då de var i dålig skick, och något behövde fylla platsen. Men ringblommorna, efter de hade blivit sådda, klarade sig inte. De bestämdes efter det att det skulle bli ett rosarium. Många av rosorna kom i början från Ingelstad, Sangerhausen rosarium, och rosodlare i England.

Palmhuset, däremot, har funnits för mycket av Trädgårdsföreningens historia. Den byggdes år 1878, efter det nästan inte fanns pengar för att få den byggd. Men kostnaderna var höga och ekonomin dålig, så de bestämde sig för att stänga Palmhuset vid 1940-talet. Det skedde som tur var aldrig, då göteborgarna hjälpte att samla ihop 85 000 kr, vilket var nog för att rädda huset. Den räddades igen vid 1970-talet, och blev byggnadsminnesförklarad år 1976. Idag finns det fem avdelningar, alla med olika klimat som innehåller olika typer av växter. Totalt är Palmhuset omkring 1000 kvadratmeter stort.

Trots alla svåra tider, med kalla vintrar och dålig ekonomi, har Trädgårdsföreningen klarat sig igenom och är en väldigt fint plats än idag. Nästa gång du luktar på rosorna i rosariet, är i förundran av de växter i Palmhuset, eller är på någon av de många evenemang som hålls där, då kanske det känns mer speciellt att det än idag står kvar.

Källor:

“Trädgårdsföreningen 150 år”, Akademiförlaget, Rustan Älveby och Susan Dunthorne.

<https://goteborg.se/wps/portal/enhetssida/tradgardsforeningen>, hämtad 6/9/2021.